Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NIILA JÄÄSKINENA
přednesené dne 5. června 2014[1]

Věc C-117/13

Technische Universität Darmstadt
proti
Eugen Ulmer KG

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Německo)]

„Řízení o předběžné otázce — Směrnice 2001/29/ES — Autorské právo a práva s ním související — Výjimky a omezení — Článek 5 odst. 3 písm. n) — Užití děl nebo jiných předmětů ochrany pro účely výzkumu nebo soukromého studia — Kniha zpřístupněná jednotlivcům prostřednictvím k tomu určených zařízení ve veřejně přístupné knihovně — Pojem ‚dílo, které není předmětem prodeje nebo licenčních podmínek [které nepodléhá prodejním nebo licenčním podmínkám]' — Právo knihovny digitalizovat dílo, které je součástí její sbírky, aby jej zpřístupnila prostřednictvím k tomu určených zařízení — Zpřístupnění díla prostřednictvím k tomu určených zařízení, které umožňuje jeho tisk na papír nebo jeho ukládání na USB klíč"

I – Úvod

1. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti[2].

2. Ve sporu v původním řízení proti sobě stojí Technische Universität Darmstadt (dále jen „TU Darmstadt") a nakladatelství Eugen Ulmer KG a tento spor se týká toho, že TU Darmstadt prostřednictvím zařízení umístěných v prostorách knihovny zpřístupnila veřejnosti vědeckou knihu, která je součástí sbírky této knihovny a k jejímuž užívání má právo Eugen Ulmer KG.

3. Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) podal předběžné otázky, které se v souvislosti s veřejně přístupnou knihovnou týkají výkladu pojmu „díla, která podléhají prodejním nebo licenčním podmínkám", digitalizace děl vlastněných knihovnami a otázky, zda uživatelé mohou nejen konzultovat (číst) digitalizovaná díla, ale také je tisknout na papír a ukládat je na USB klíč.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. L 167, s. 10.

4. Původní řízení je „pilotním“ řízením. TU Darmstadt je podporována Deutscher Bibliotheksverband e. V. (německé sdružení knihoven), jakož i evropským protějškem posledně uvedené, tedy Evropskou kanceláří knihovnických, informačních a dokumentačních sdružení (Eblida). Eugen Ulmer KG je podporována Börsenverein des deutschen Buchhandels (německá unie knižního obchodu). To svědčí o významu, který má projednávaná věc pro knihovny, autory a nakladatelství, zejména pak vědecká nakladatelství [3].

II – **Právní rámec**

A – *Unijní právo*

5. Body 31, 34, 36, 40 a 44 odůvodnění směrnice 2001/29 zní takto:

„(31) Mezi různými skupinami nositelů práv stejně jako mezi různými kategoriemi nositelů práv a uživatelů […] předmětů ochrany musí být zajištěna přiměřená rovnováha práv a zájmů. Stávající výjimky a omezení práv stanovené členskými státy je třeba s ohledem na nové elektronické prostředí přehodnotit. Stávající rozdíly ve výjimkách a omezeních určitých omezených úkonů mají přímé záporné účinky na fungování vnitřního trhu v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících. Takové rozdíly by se mohly zvýraznit dalším rozvojem mezinárodního užívání děl a rozvojem činností překračujících hranice. Pro zajištění náležitého fungování vnitřního trhu je třeba takové výjimky a omezení vymezit více harmonickým způsobem. Míra harmonizace by měla vycházet z dopadu těchto výjimek a omezení na hladké fungování vnitřního trhu.

[…]

(34) Členským státům by měla být dána možnost stanovit určité výjimky nebo omezení pro případy jako jsou vzdělávací nebo vědecké účely ve prospěch veřejných institucí, jakými jsou knihovny a archivy. [...]

[…]

(36) Členské státy mohou stanovit spravedlivou odměnu pro nositele práva rovněž při uplatňování volitelných ustanovení o výjimkách nebo omezeních, která nevyžadují takovou náhradu.

[…]

(40) Členské státy mohou stanovit výjimku nebo omezení ve prospěch určitých neziskových organizací, jako jsou veřejně přístupné knihovny a podobné instituce a také archivy. Tato výjimka nebo omezení by však měly být omezeny na určité zvláštní případy, na které se vztahuje právo na rozmnožování. Taková výjimka nebo omezení by neměly zahrnovat používání v souvislosti s on-line dodávkou chráněných děl nebo jiných předmětů ochrany. […] Je proto třeba podporovat zvláštní smlouvy nebo licence, které bez vytváření nerovnováhy upřednostňují takové organizace a účely, kterým slouží.

[…]

3 — Je třeba připomenout, že digitalizace děl vlastněných knihovnami byla předmětem sporu také v rámci projektu Google Book Search. Viz United States District Court, Southern District of New York, rozsudek ze dne 14. listopadu 2013 ve věci The Authors Guild a další v. Google Inc. (05 CIV 8136), a zelená kniha nazvaná „Autorské právo ve znalostní ekonomice“ [COM(2008) 466 final, s. 8].

(44) Uplatňování výjimek a omezení stanovených v této směrnici by mělo být činěno v souladu s mezinárodními závazky. Takové výjimky a omezení nesmí být uplatňovány způsobem, který se dotýká oprávněných zájmů nositele práv nebo který je v rozporu s běžným způsobem užití jeho díla nebo jiného předmětu ochrany. Stanovení takových výjimek nebo omezení členskými státy by mělo zejména patřičně odrážet zvýšený hospodářský dopad, který by takové výjimky a omezení mohly mít v souvislosti s novým elektronickým prostředím. Z tohoto důvodu je možné, že rozsah určitých výjimek nebo omezení bude muset být stále užší, dojde-li na určitá nová užití děl chráněných autorským právem nebo jiných předmětů ochrany."

6. Článek 2 směrnice 2001/29, nadepsaný „Právo na rozmnožování", v bodě a) vyžaduje, aby „členské státy stanov[ily] výlučné právo udělit svolení nebo zakázat" rozmnožování, zejména „pro autory v případě jejich děl".

7. Článek 3 uvedené směrnice, nadepsaný „Právo na sdělování děl veřejnosti a právo na zpřístupnění jiných předmětů ochrany veřejnosti", v odstavci 1 mimo jiné vyžaduje, aby „členské státy poskyt[ly] autorům výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakékoliv sdělení jejich děl veřejnosti".

8. Článek 5 směrnice 2001/29, nadepsaný „Výjimky a omezení", v odstavci 2 uvádí:

„Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:

a) u rozmnoženin na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky, s výjimkou hudebnin, za předpokladu, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu;

b) u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6;

c) u zvláštních úkonů rozmnožování uskutečněných veřejně přístupnými knihovnami, vzdělávacími zařízeními nebo muzei nebo archivy, které nesledují přímý ani nepřímý hospodářský nebo komerční prospěch; […]"

9. Článek 5 odst. 3 dané směrnice uvádí:

„Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práv podle článků 2 a 3 v těchto případech: [...]

n) užití sdělením nebo zpřístupněním děl nebo jiných předmětů ochrany, které nejsou předmětem prodeje nebo licenčních podmínek [které nepodléhají prodejním nebo licenčním podmínkám], jednotlivcům ze strany veřejnosti pro účely výzkumu nebo soukromého studia, a to prostřednictvím k tomu určených zařízení v prostorách institucí uvedených v odst. 2 písm. c), pokud jsou uvedená díla nebo předměty ochrany součástí sbírek těchto institucí; [...]"

10. Článek 5 odst. 5 téže směrnice zní takto:

„Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv."

B – *Německé právo*

11. Ustanovení § 52b zákona o autorském právu a právech s ním souvisejících (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte, Urheberrechtsgesetz) ze dne 9. září 1965[4], ve znění účinném v době rozhodné z hlediska skutkového stavu v původním řízení (dále jen „UrhG“), zní takto:

„Rozmnožování děl na místech pro četbu elektronických knih ve veřejných knihovnách, muzeích a archivech

Zpřístupnění zveřejněných děl z fondů veřejně přístupných knihoven, muzeí nebo archivů, které nesledují žádný přímý nebo nepřímý hospodářský nebo výdělečný cíl, k němuž má docházet výhradně v prostorách dotyčné instituce na místech pro četbu elektronických knih, která jsou k tomu speciálně vyhrazena, pro účely výzkumu nebo soukromého studia, je povoleno, pokud to není v rozporu s žádným smluvním ustanovením. Exemplářů díla zpřístupněných na místech pro četbu elektronických knih nesmí být v zásadě více, než kolik obsahuje fond dané instituce. Za zpřístupnění se platí spravedlivý poplatek. Dotčený poplatek může požadovat pouze organizace pro kolektivní správu.“

III – **Skutkové okolnosti sporu v původním řízení a předběžné otázky**

12. TU Darmstadt spravuje veřejně přístupnou knihovnu. V prostorách této knihovny vytvořila místa pro četbu elektronických knih, kde zpřístupňuje díla z knihovního fondu. Mezi těmito díly byla od ledna či února 2009 učebnice Winfrieda Schulze nazvaná „Einführung in die neuere Geschichte“ [Úvod do moderní historie], kterou vydala Eugen Ulmer KG.

13. TU Darmstadt tuto knihu zdigitalizovala, aby ji mohla nabízet na místech pro četbu elektronických knih[5]. Na čtecích místech nebylo možné konzultovat současně více exemplářů díla, než kolik jich bylo v knihovním fondu. Uživatelé čtecích míst mohli celé dílo nebo jeho část vytisknout na papír nebo uložit na USB klíč a vynést jej v této podobě z knihovny.

14. TU Darmstadt nepřijala nabídku Eugen Ulmer KG ze dne 29. ledna 2009 na zakoupení učebnic, které Eugen Ulmer KG vydává, a jejich užívání ve formě elektronických knih („e-knihy“). Mezi účastníky řízení je sporné, zda byla nabídka žalované v původním řízení učiněna již při digitalizaci sporné učebnice, či nikoliv.

15. Landgericht Frankfurt am Main (krajský soud ve Frankfurtu nad Mohanem), na který se obrátila Eugen Ulmer KG, měl v rozsudku ze dne 6. března 2011 za to, že aby bylo vyloučeno použití § 52b UrhG, musí nositel práva a instituce předem uzavřít smlouvu o užití díla v elektronické podobě. Tento soud dále zamítl návrh Eugen Ulmer KG, aby bylo TU Darmstadt zakázáno digitalizovat nebo nechat digitalizovat spornou učebnici. Uvedený soud však vyhověl jejímu návrhu na to, aby bylo uživatelům knihovny TU Darmstadt zakázáno, aby z míst pro četbu elektronických knih zřízených v této knihovně tiskli toto dílo nebo jej ukládali na USB klíč, anebo odnášeli tyto rozmnoženiny z knihovny.

4 — BGBl. 1965 I, s. 1273.

5 — V písemných vyjádřeních TU Darmstadt upřesňuje, aniž jí Eugen Ulmer KG v tomto bodě odporuje, že digitální soubory jednotlivých kapitol uvedené knihy byly pouhými grafickými soubory, v jejichž případě nelze použít moderní zpracování textu (fulltextové vyhledávání, kopírovat/vložit, atd.).

16. Bundesgerichtshof, ke kterému TU Darmstadt podala přímý opravný prostředek „Revision“, se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Vztahují se na dílo prodejní nebo licenční podmínky ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29, nabídne-li nositel práva institucím uvedeným v tomto ustanovení, aby za přiměřených podmínek uzavřeli licenční smlouvy o užívání tohoto díla?

2) Opravňuje čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 členské státy, aby institucím poskytly právo digitalizovat díla ze svých sbírek, pokud to zpřístupnění těchto děl prostřednictvím terminálových zařízení vyžaduje?

3) Mohou jít práva stanovená členskými státy podle čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 tak daleko, že si uživatelé zařízení mohou tisknout na papír nebo ukládat na USB klíč díla, která jsou jim těmito zařízeními zpřístupněna?“

17. Písemná vyjádření předložily TU Darmstadt, Eugen Ulmer KG, německá, italská, polská a finská vláda a Evropská komise, které byly s výjimkou polské a finské vlády všechny zastoupeny na jednání ze dne 26. února 2014.

IV – **Analýza**

A – *K otázce, zda dílo podléhá prodejním nebo licenčním podmínkám, nabídne-li nositel práva institucím, aby za přiměřených podmínek uzavřeli licenční smlouvy o užívání tohoto díla*

18. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda se na dílo vztahují „prodejní nebo licenční podmínky“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29, nabídne-li nositel práva knihovnám, vzdělávacím institucím, muzeím nebo archivům uvedeným v tomto ustanovení, aby za přiměřených podmínek uzavřely licenční smlouvy o užívání tohoto díla.

19. Všichni zúčastnění, kteří předložili písemná vyjádření, s výjimkou Eugen Ulmer KG navrhují, aby byla na tuto první otázku poskytnuta záporná odpověď.

20. Vyvstává tedy otázka, zda pouhá nabídka přiměřené licenční smlouvy vede k tomu, že se uplatní „prodejní nebo licenční podmínky“, a vylučuje tedy výjimku podle čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29, nebo pokud tomu tak není, zda je třeba požadovat, aby nositel práv a instituce uzavřeli v tomto ohledu dohodu. Předkládající soud je toho názoru, že judikatura Soudního dvora neumožňuje rozptýlit veškeré pochybnosti o tom, jak je třeba odpovědět na tuto otázku.

21. Jak správně poznamenává TU Darmstadt, vztah mezi užívacími právy na jedné straně a omezujícími normami na straně druhé je objasněn výkladem bodů 45 a 51 odůvodnění směrnice 2001/29. V těchto bodech odůvodnění je mimo jiné uvedeno, že „[v]výjimky a omezení […] by však neměly bránit vymezení *smluvních vztahů* navržených k zajištění spravedlivé odměny pro nositele práv“ a že „[č]lenské státy by měly podporovat dobrovolná opatření přijatá nositeli práv *včetně uzavírání a provádění dohod mezi nositeli práv a jinými dotčenými stranami*, aby umožnily dosažení cílů určitých výjimek nebo omezení stanovených ve vnitrostátních právních předpisech v souladu s touto směrnicí“ [6].

6 — Zvýrazněno autorem stanoviska.

22. Tyto dva body odůvodnění se v německém znění jednoznačně týkají *existujících* smluvních vztahů a uzavření a provádění *existujících* smluvních ujednání, a nikoliv pouhých vyhlídek na licenci. Tuto analýzu potvrzují i různé jazykové verze uvedených bodů odůvodnění [7].

23. Skutečnost, že dobrovolné dohody musí být podporovány, tedy nemá žádný vliv na požadavek skutečného uzavření takových dohod pro účely dotčeného ustanovení.

24. Systematický ani teleologický výklad nevedou k odlišnému závěru. Podle systematického výkladu by bylo třeba rozsah výjimky týkající se výlučného práva autora vykládat striktně [8]. V projednávané věci se však jedná o výklad podmínky použití výjimky, která vymezuje díla, na která se výjimka může vztahovat. Rovnováhy uvedené v čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 je dosaženo v případě, že se autor a uživatel dohodnou na prodejních nebo licenčních podmínkách, nebo v případě, že uživatel výjimky splní omezující podmínky stanovené vnitrostátním zákonodárcem při provádění uvedené směrnice [9]. Pokud by z tohoto hlediska postačovala pouhá nabídka nositele autorského práva, použití uvedené výjimky by podléhalo jednostranným rozhodnutím, což by v důsledku toho zbavilo výjimku užitečného účinku pro dotyčné instituce. S ohledem na cíl obecného zájmu sledovaný unijním zákonodárcem, a sice usilovat o podporu vzdělanosti a kultury, vyžaduje teleologický výklad rovněž to, aby se uživatel mohl této výjimky dovolávat.

25. Navrhuji tedy, aby Soudní dvůr na první otázku odpověděl, že čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že dílo nepodléhá prodejním nebo licenčním podmínkám, nabídne-li nositel práva institucím uvedeným v tomto ustanovení, aby za přiměřených podmínek uzavřely licenční smlouvy o užívání tohoto díla.

B – *K možnosti členských států poskytnout institucím právo digitalizovat díla ze svých sbírek, pokud to zpřístupnění těchto děl prostřednictvím k tomu určených zařízení vyžaduje*

26. Ve druhé otázce se předkládající soud táže, zda čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 opravňuje členské státy, aby institucím poskytly právo digitalizovat díla ze svých sbírek, pokud to zpřístupnění těchto děl veřejnosti prostřednictvím k tomu určených zařízení vyžaduje.

27. Předkládající soud má za to, že tak tomu patrně je, avšak přesto dodává, že i když taková pravomoc členských států nevyplývá přímo z uvedeného ustanovení jakožto dodatečná pravomoc, může být dovozena z čl. 5 odst. 2 písm. c) směrnice 2001/29.

28. Všichni zúčastnění, kteří předložili písemná vyjádření, jsou s výjimkou Eugen Ulmer KG toho názoru, že čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 opravňuje členské státy, aby institucím poskytly právo digitalizovat díla ze svých sbírek, pokud to zpřístupnění uvedených děl prostřednictvím k tomu určených zařízení vyžaduje.

29. Článek 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 se uplatní v případě „užití sdělením nebo zpřístupněním děl nebo jiných předmětů ochrany, které nejsou předmětem prodeje nebo licenčních podmínek [na které se nevztahují prodejní nebo licenční podmínky], jednotlivcům ze strany veřejnosti pro účely výzkumu nebo soukromého studia, a to prostřednictvím k tomu určených zařízení v prostorách institucí uvedených v odst. 2 písm. c), pokud jsou uvedená díla nebo předměty ochrany součástí sbírek těchto institucí“.

7 — Viz například anglické a francouzské znění.

8 — Viz rozsudek ACI Adam a další (C-435/12, EU:C:2014:254, body 22 a 23 a citovaná judikatura).

9 — Ke schopnosti členských států upřesnit rozsah omezení výlučných práv autora a výjimek z nich, viz rozsudek VG Wort a další (C-457/11 až C-460/11, EU:C:2013:426, body 52 a 53).

30. Podle uvedeného čl. 5 odst. 3 první věty se výjimky a omezení stanovené v uvedeném odstavci týkají výlučného práva na rozmnožování a výlučného práva na sdělování děl veřejnosti. Z výjimek a omezení stanovených s čl. 5 odst. 3 směrnice 2001/29 se tedy některé výlučného práva na rozmnožování a výlučného práva na sdělování týkají výslovně [například písm. c)], nebo přinejmenším implicitně [písm. b)], zatímco jiné se týkají pouze jednoho práva [písm. d)].

31. Článek 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 zmiňuje sdělení a zpřístupnění. Tyto dva pojmy se nacházejí v článku 3 této směrnice, konkrétně pak v každém z jeho tří odstavců. Článek 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 neobsahuje žádný výslovný odkaz na právo na rozmnožování. Z toho vyvozuji, že zvláštní výjimka uvedená v čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 je především výjimka z výlučného práva na sdělování uvedená v daném článku 3.

32. Jak uvedl Soudní dvůr, z čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 plyne, že k jakémukoliv sdělení díla veřejnosti musí udělit svolení nositel autorského práva. Z tohoto ustanovení tedy vyplývá, že pojem „sdělování veřejnosti“ zahrnuje dva kumulativní prvky, a sice „sdělování“ díla a sdělování tohoto díla „veřejnosti“. Aby se jednalo o „sdělování“, postačuje zejména, aby bylo dílo zpřístupněno veřejnosti takovým způsobem, aby osoby, které ji tvoří, mohly mít k tomuto dílu přístup, a není rozhodující, zda této možnosti využijí, či nikoliv [10].

33. Z toho plyne, že za takových okolností, jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení, je třeba skutečnost, že veřejnosti, kterou tvoří uživatelé speciálních zařízení nacházejících se v prostorách veřejných knihoven a jiných institucí uvedených v čl. 5 odst. 2 písm. c) směrnice 2001/29, je poskytnut přístup k chráněným dílům, kvalifikovat jako „zpřístupnění“, a v důsledku toho „sdělování“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 [11].

34. Jsem však toho názoru, že znění čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 v souladu s tím zahrnuje rovněž rozmnožování doprovázející sdělování, v projednávaném případě ve formě zhotovení digitální rozmnoženiny díla pro účely jeho sdělení nebo zpřístupnění prostřednictvím k tomu určených zařízení. V tomto případě se nicméně nejedná o krátkodobý nebo příležitostný úkon rozmnožení, který tvoří nedílnou a podstatnou část technologického procesu ve smyslu čl. 5 odst. 1 směrnice 2001/29 a na který by se nevztahovalo výlučné právo autora týkající se rozmnožování díla [12].

35. Právo nezbytné pro úkony rozmnožování lze také dovodit z jiného ustanovení, a sice z čl. 5 odst. 2 písm. c) směrnice 2001/29. Toto ustanovení se uplatní „u zvláštních úkonů rozmnožování uskutečněných veřejně přístupnými knihovnami, vzdělávacími zařízeními nebo muzei nebo archivy, které nesledují přímý ani nepřímý hospodářský nebo komerční prospěch“.

36. Výraz „zvláštní úkony rozmnožování“ vyžaduje dvě poznámky.

37. Mám za to, že tento výraz v tomto kontextu zahrnuje zejména opatření na ochranu originálů dosud chráněných děl, byť starých, křehkých nebo vzácných. Zahrnuje však také rozmnožování, které je nezbytné za účelem „užití sdělením nebo zpřístupněním […] pro účely výzkumu nebo soukromého studia, a to prostřednictvím k tomu určených zařízení“ podle čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29. To se může týkat zejména případu děl, která konzultuje velký počet studentů v rámci studia a jejichž rozmnoženiny by mohly vést k nepřiměřenému opotřebení.

10 — Rozsudek Svensson a další (C-466/12, EU:C:2014:76, body 15 až 19).

11 — V tomto smyslu rozsudky Svensson a další (EU:C:2014:76, bod 18) a OSA (C-351/12, EU:C:2014:110, bod 25).

12 — Rozsudek Infopaq International (C-5/08, EU:C:2009:465, bod 60).

38. Jelikož se však jedná o „zvláštní úkony rozmnožování“, čl. 5 odst. 2 písm. c) směrnice 2001/29 ani její čl. 5 odst. 3 písm. n), vykládané ve světle obecného pravidla stanoveného v odstavci 5 uvedeného článku [13], neumožňují celkovou digitalizaci *sbírky*, a předmět „zvláštních úkonů rozmnožování“ je tak omezen na *individuální* „díla nebo jiné předměty ochrany“. Podmínka proporcionality omezení stanovených v odstavci 5 uvedeného článku podle mého názoru vyžaduje, aby možnost používat speciální zařízení nebyla využívána k tomu, že nebude nakupován dostatečný počet hmotných rozmnoženin díla, například zavedením takového pravidla, jako je pravidlo stanovené v § 52b UrhG, že exemplářů díla zpřístupněného na místech pro četbu elektronických knih nesmí být více, než kolik obsahuje fond instituce.

39. Neexistuje-li digitální rozmnožena chráněného díla za účelem použití čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29, je tedy možné jednu takovou rozmnoženinu zhotovit za podmínek stanovených v čl. 5 odst. 2 písm. c) směrnice 2001/29. Následné sdělování této rozmnoženiny díla podléhá podmínkám uvedeným v čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29.

40. Navrhuji tedy, aby Soudní dvůr rozhodl, že čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29, vykládaný ve světle čl. 5 odst. 2 písm. c) uvedené směrnice, nebrání tomu, aby členské státy poskytly institucím uvedeným v tomto ustanovení právo digitalizovat díla ze svých sbírek, pokud to zpřístupnění těchto děl veřejnosti prostřednictvím k tomu určených zařízení vyžaduje.

C – *K možnosti členských států umožnit uživatelům speciálních zařízení vytisknout na papír nebo uložit na USB klíč díla, která jsou jim v těchto zařízeních zpřístupněna*

41. Ve třetí otázce se předkládající soud táže, zda práva stanovená členskými státy podle čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 mohou jít tak daleko, že si uživatelé speciálních zařízení mohou vytisknout na papír nebo uložit na USB klíč celá díla, která jsou jim v těchto zařízeních zpřístupněna, nebo jejich část.

42. Předkládající soud navrhuje odpovědět na první část této otázky kladně a na druhou část této otázky záporně. TU Darmstadt navrhuje kladnou odpověď na obě části otázky, zatímco italská a finská vláda navrhují kladnou odpověď pro první část a zápornou odpověď pro druhou část. Eugen Ulmer KG a Komise naproti tomu navrhují zápornou odpověď na obě části otázky. Německá vláda je toho názoru, že otázku neupravuje čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29, ale její čl. 5 odst. 2 písm. a) až c), zatímco polská vláda předkládá několik úvah, avšak nenavrhuje konkrétní odpověď.

43. Při zkoumání obou případů uvedených v otázce předkládajícího soudu, která se týká možnosti uživatelů speciálních zařízení vytisknout na papír nebo uložit na USB klíč celá díla, která jsou jim zpřístupněna, nebo jejich část, je třeba vycházet z pojmu „právo na sdělování“. Podle judikatury Soudního dvora je třeba pojem „sdělování“ uvedený v článku 3 směrnice 2001/29 [14] vykládat široce a jakoukoli výjimku z tohoto práva vykládat restriktivně [15].

44. Jak jsem poznamenal v rámci druhé otázky, čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 obsahuje především výjimku z výlučného práva na sdělování podle článku 3 uvedené směrnice.

45. V rámci čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 omezení práva na sdělování spočívá v tom, že jsou díla bez svolení autora užívána prostřednictvím k tomu určených zařízení jejich zpřístupněním veřejnosti takovým způsobem, aby k nim uživatel mohl mít přístup v instituci dle svého uvážení.

13 — Rozsudek ACI Adam a další (EU:C:2014:254, bod 25).

14 — Rozsudky Svensson a další (EU:C:2014:76, bod 19) a OSA (EU:C:2014:110, bod 23).

15 — V tomto smyslu viz rozsudek Infopaq International (EU:C:2009:465, bod 56 a citovaná judikatura).

46. Je třeba ověřit, zda toto sdělování zahrnuje rovněž ukládání na USB klíč a tisk na papír. Na úvod je třeba uvést, že oba uvedené případy nejsou úkony sdělování, nýbrž úkony rozmnožování. V případě USB klíče se jedná o vytvoření digitální rozmnoženiny díla a v případě papírové rozmnoženiny se jedná o rozmnoženinu díla na hmotném nosiči.

47. Pokud jde nejprve o ukládání na USB klíč, v důsledku interakce mezi zařízením a USB klíčem je na USB klíči vytvořena nová digitální rozmnoženina digitální rozmnoženiny připravené knihovnou. Právě v tomto v této souvislosti se objevuje pojem „k tomu určená zařízení“. Směrnice 2001/29 však neupřesňuje, co se tímto výrazem rozumí.

48. Podle mého názoru užití takového chráněného díla, jako je literární, zvukové nebo filmové dílo, ve speciálních zařízeních zahrnuje vnímání [16], a to prostřednictvím čtení, poslechu nebo bezprostředního zhlédnutí, k čemuž musí navíc dojít v prostorách knihovny. Pojem „k tomu určené zařízení“ se tak vztahuje na zařízení poskytnuté k tomuto účelu, a nikoliv na konkrétní technické řešení [17].

49. Mám za to, že v tomto kontextu pojem „sdělování“ vylučuje z rámce dotčené výjimky možnost uložit dílo na USB klíč, neboť se v takovém případě nejedná o sdělování veřejnou knihovnou nebo jinou institucí ve smyslu, v jakém ho chápe Soudní dvůr ve své judikatuře, ale o vytvoření soukromé digitální rozmnoženiny uživatelem. Takové rozmnožení není mimoto nezbytné k zachování užitečného účinku dotyčné výjimky, třebaže by bylo užitečné pro uživatele. Taková rozmnoženina může být navíc znovu rozmnožena a rozšiřována on-line. Výjimka pro speciální zařízení však nezahrnuje úkon, kterým knihovna zpřístupňuje svoji digitální rozmnoženinu uživateli, aby mohl vytvořit další rozmnoženinu a uchovat ji na USB klíči.

50. Analýza tisku na papír by se měla řídit stejnou logikou. Proces, který vede ke zhotovení (částečné) rozmnoženiny díla překračuje podle mého názoru výjimky a omezení stanovené v čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29.

51. Z toho vyvozuji, že se čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 nevztahuje na ukládání na USB klíč ani na tisk na papír.

52. V souvislosti s tiskem však jen pro úplnost poznamenávám rovněž následující.

53. Moderní technický proces kopírování je z velké části založen na digitalizaci originálu a tisku rozmnoženiny [18].

54. Podle čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 může být kopírování děl v prostorách knihovny za určitých podmínek povoleno. Současná kopírovací zařízení digitalizují originál a tisknou na papír analogovou rozmnoženinu původního díla, což odpovídá hmotnému rozmnožování originálu po digitalizaci.

55. Soudní dvůr měl v rozsudku VG Wort a další [19] za to, že „ze znění čl. 5 odst. 2 písm. a) směrnice 2001/29 vyplývá, že se jím rozumí nejen fotografická technika, ale také ‚některý jiný proces s podobnými účinky‘, tj. jakýkoli jiný prostředek umožňující dosáhnout podobného výsledku jako fotografická technika, tzn. analogového zobrazení díla nebo jiného předmětu ochrany“.

16 — Rozsudek VG Wort a další (EU:C:2013:426, bod 67).

17 — Podle mého názoru nic nebrání tomu, aby mohly být například počítač nebo notebook použity jako „speciální zařízení“. Avšak pojetí „speciálního zařízení“ může vyžadovat, aby některé technické možnosti zařízení nebyly přístupné uživatelům v institucích.

18 — Viz stanovisko generální advokátky E. Sharpston ve věci VG Wort a další (C-457/11 až C-460/11, EU:C:2013:34, bod 75 a násl.), ve kterém provádí důkladnou analýzu rozmnožování zahrnujícího sestavu přístrojů.

19 — Rozsudek VG Wort a další (EU:C:2013:426, bod 68).

56. Soudní dvůr dodal, že „[j]e-li tento výsledek zajištěn, je počet úkonů nebo charakter techniky či technik použitých při daném procesu rozmnožování nerozhodný, avšak za podmínky, že jednotlivé prvky nebo nesamostatné etapy tohoto uceleného procesu fungují nebo probíhají pod dohledem téže osoby a že všechny směřují k rozmnožení díla nebo jiného předmětu ochrany na papíře nebo na podobném nosiči“ [20].

57. Na základě tohoto přístupu je možné tisknout stránky již digitalizovaného díla. Tento případ jde nad rámec toho, co stanoví čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29, ale může se na něj vztahovat čl. 5 odst. 2 písm. a), b) anebo c) směrnice 2001/29. Stejně jako může uživatel knihovny v mezích stanovených vnitrostátními právními předpisy kopírovat stránky hmotných děl nacházejících se v knihovním fondu a knihovna to může umožnit, může uživatel tisknout stránky digitální rozmnoženiny a knihovna to může umožnit. Na rozdíl od digitální rozmnoženiny uložené na USB klíči se v případě, že je možné tisknout díla digitalizovaná knihovnou nebo jinou institucí uvedenou v čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29, nejedná v tomto ohledu o situaci, která je nová ve srovnání se situací, kdy by neexistovalo žádné speciální zařízení. Neexistuje větší nebezpečí rozsáhlé protiprávní distribuce, než je tomu v případě digitálních kopií.

58. S ohledem na výše uvedené navrhuji odpovědět na třetí otázku v tom smyslu, že práva stanovená členskými státy podle čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 neumožňují uživatelům speciálních zařízení tisknout na papír nebo ukládat na USB klíč díla, která jsou jim v těchto speciálních zařízeních zpřístupněna.

V – **Závěry**

59. Vzhledem k výše uvedenému navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžné otázky položené Bundesgerichtshof odpověděl následovně:

1) Článek 5 odst. 3 písm. n) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti musí být vykládán v tom smyslu, že dílo nepodléhá prodejním nebo licenčním podmínkám, nabídne-li nositel práva institucím uvedeným v tomto ustanovení, aby za přiměřených podmínek uzavřely licenční smlouvy o užívání tohoto díla.

2) Článek 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29, vykládaný ve světle čl. 5 odst. 2 písm. c) uvedené směrnice, nebrání tomu, aby členské státy poskytly institucím uvedeným v tomto ustanovení právo digitalizovat díla ze svých sbírek, pokud to zpřístupnění těchto děl veřejnosti prostřednictvím k tomu určených zařízení vyžaduje.

3) Práva stanovená členskými státy podle čl. 5 odst. 3 písm. n) směrnice 2001/29 neumožňují uživatelům speciálních zařízení tisknout na papír nebo ukládat na USB klíč díla, která jsou jim v těchto speciálních zařízeních zpřístupněna.

20 — Rozsudek VG Wort a další (EU:C:2013:426, bod 70).